ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 23 ΜΑΪΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)- ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ(ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:
α. Κόμμα του Γ. Θεοτόκη
β. Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης (1905)
γ. Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό,** αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

α. Το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα δεν προέκυψαν ταξικά κόμματα στην Ελλάδα.

β. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος παραιτήθηκε από τη θέση του ως Υπουργού Δικαιοσύνης της Κρητικής Πολιτείας στις 18 Μαρτίου 1901.

γ. Τον Φεβρουάριο του 1913 πραγματοποιήθηκε η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

δ. Το κόστος των Βαλκανικών πολέμων κλόνισε την εθνική οικονομία.

ε. Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση του 1932 εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφέρετε τους φορείς οργάνωσης της παλιννόστησης (μονάδες 7) και τις συνθήκες που βρήκαν οι πρόσφυγες του πρώτου διωγμού (1914-1918), όταν επέστρεψαν στις εστίες τους (μονάδες 6).

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποια εμπόδια αντιμετώπισε η αστική αποκατάσταση των προσφύγων κατά τη δεκαετία του 1920;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στην ασάφεια του ελληνικού συντάγματος του 1864, ως προς την ανάθεση της εντολής για σχηματισμό κυβέρνησης, και στο πρόβλημα που αυτή προκαλούσε (μονάδες 8)

β. στη ρύθμιση με την οποία επιχειρήθηκε η επίλυση του προβλήματος (μονάδες 10) και στις συνέπειές της στο κοινοβουλευτικό σύστημα (μονάδες 7).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Λίγες μέρες μετά το όργιο της εκλογικής νοθείας, στις 29 Ιουνίου 1874, τυπώνεται στην εφημερίδα *Καιροί* το πολιτικό Κατηγορώ του Χαρίλαου Τρικούπη, υπό τον οικείο πλέον τίτλο «Τις πταίει;». [...] [Σύμφωνα με τον Τρικούπη] αποκλειστικός υπεύθυνος της παρατεταμένης πολιτικής κρίσης που μαστίζει τον τόπο είναι ο θρόνος, «το στοιχείον εις το οποίον διά της διαστροφής των συνταγματικών ημών θεσμών συνεκεντρώθη ολόκληρος η εξουσία». Ο Τρικούπης αποδοκιμάζει οποιαδήποτε άλλη εκδοχή, που θα επέρριπτε ευθύνες στο λαό ή στα πολιτικά κόμματα: για το Μεσολογγίτη πολιτικό, το μεν έθνος βρίσκεται μπροστά στο δίλημμα «της υποταγής εις την αυθαιρεσίαν ή της επαναστάσεως», οι δε πολιτικοί είναι ανίκανοι να αντικρούσουν τον απόλυτα μοναρχικό τρόπο διακυβέρνησης που έχει επιλέξει το στέμμα, εκτός από αυτούς που συνηγορούν και υποθάλπουν τη βασιλική αυταρχικότητα.

Η αιχμηρή πολιτική θέση του Τρικούπη ολοκληρώνεται με το εξής συμπέρασμα: ο σχηματισμός κυβερνήσεων πλειοψηφίας και η διαμόρφωση δικομματικού συστήματος είναι η μόνη θεραπεία της νόσου, αυτή που απομακρύνει το έθνος από την επαναστατική, λανθασμένη και ριψοκίνδυνη, κατά την άποψή του, προοπτική.

Ν. Μαρωνίτη, «Η εποχή του Γεωργίου Α΄. Πολιτική ανανέωση και αλυτρωτισμός», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000,* τ.5, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ. 14.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Όπως πλήρης υπήρξεν ο προς τα δικαιώματα του λαού περί την εκλογήν των βουλευτών σεβασμός της κυβερνήσεώς μου, ούτως ενδελεχής θέλει είσθαι η παρ' εμού αναγνώρισις των από του γράμματος και του πνεύματος του συντάγματος στηριζομένων προνομιών των εκλεκτών του Έθνους. Αι προνομίαι αύται της Βουλής ανταποκρίνονται προς καθήκοντα επιβαλλόμενα εις αυτήν. Απαιτών ως απαραίτητον προσόν των καλουμένων παρ' εμού εις την κυβέρνησιν του τόπου την δεδηλωμένην προς αυτούς εμπιστοσύνην της πλειονοψηφίας των αντιπροσώπων του Έθνους, απεκδέχομαι* ίνα η Βουλή καθιστά εφικτήν την ύπαρξιν του προσόντος τούτου, ου άνευ αποβαίνει αδύνατος η εναρμόνιος λειτουργία του πολιτεύματος.

*απεκδέχομαι: προσδοκώ.

Βασιλικός λόγος στη Βουλή, 11 Αυγούστου 1875, στο Βιβλίο μαθητή *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, *Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου*, Αθήνα, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2015, σ. 79.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε στις νομοθετικές ρυθμίσεις του 1870-1871 και του 1917 για την επίλυση του αγροτικού ζητήματος στην Ελλάδα, και ειδικότερα:

α. στους στόχους και το περιεχόμενο των ρυθμίσεων (μονάδες 15)

β. στην υλοποίησή τους (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι λόγοι που ωθούν την κυβέρνηση Κουμουνδούρου στη σημαντική αυτή θεσμική μεταβολή είναι πολλαπλοί.

α) *Λόγοι οικονομικοί*: Με την αγροτική μεταρρύθμιση του 1871 το κράτος επιχειρεί να επαυξήσει τα δικά του έσοδα από τα ποσά της εξαγοράς, όπως και των τραπεζών και των εμπορικών ομάδων, καθώς έρχεται να ενισχύσει τις φυτείες και το μικρό ή μεσαίο οικογενειακό κλήρο. Με την επέκταση των εξαγωγών του αγροτικού προϊόντος των φυτειών, οι εμπορικές ομάδες θα δουν μια ταχεία ανάπτυξή τους, ενώ ταυτόχρονα θα ενισχυθεί ο ρόλος τους στη δανειοδότηση των τρεχουσών αναγκών των νέων τώρα μικροπαραγωγών.

Με την παραχώρηση της δημόσιας γης, το κράτος θα στερηθεί το 25% της ακαθάριστης παραγωγής, αλλά θα αποκτήσει νέες πηγές εσόδων, τους φόρους και τους δασμούς, που θα επιβληθούν στο αυξημένο τώρα αγροτικό προϊόν των φυτειών, καθώς θα έχουμε μια επέκταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και αύξηση της παραγωγής.

β) *Λόγοι κοινωνικοί*: Αν και δεν υπάρχει κάποιο συγκροτημένο κίνημα ακτημόνων, οι καταπατήσεις των εθνικών και εκκλησιαστικών γαιών εκ μέρους μη κληρούχων ή μικροϊδιοκτητών σε διάφορες περιοχές της χώρας, ιδιαίτερα στην Πελοπόννησο, που δημιουργούν εστίες εντάσεων, συνηγορούν για την προικοδότηση αυτών των κοινωνικών ομάδων με «λαχίδια»* εθνικής γης. [...]

Το όλο εγχείρημα μπορούμε να το δούμε ως ένα μέρος της όλης προσπάθειας του Α. Κουμουνδούρου, που αγκαλιάζει την περίοδο 1860-1880 και αποσκοπεί με την ανάπτυξη της γεωργίας [...] στην προώθηση της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα.

*λαχίδια: τεμάχια γης.

Θ. Καλαφάτης, «Η αγροτική οικονομία. Όψεις της αγροτικής ανάπτυξης», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000,* τ.5, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ. 72.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Πρόθεση των Φιλελευθέρων ήταν να ενισχύσουν το εθνικό φρόνημα των χωρικών, βασικής πηγής οπλιτών για τους επερχόμενους πολέμους, αλλά και να ενισχύσουν την έλξη που ασκούσε το ελληνικό εθνικό πρόγραμμα μεταξύ των ποικίλων χριστιανικών πληθυσμών της Βόρειας Ελλάδας. Η ρητή υπόσχεση μιας εκτεταμένης αγροτικής μεταρρύθμισης εντάσσεται στην πολιτική αυτή, η οποία είχε άμεσα θετικά αποτελέσματα και προς τις δύο κατευθύνσεις. Αρχικά, η απαλλοτρίωση των τσιφλικιών (ειδικώς

βεβαίως των χριστιανών γαιοκτημόνων) προβλεπόταν να γίνει εκουσίως, με διάφορα προγράμματα χρηματοδότησης των ακτημόνων αγοραστών και με αργούς ρυθμούς. Η όξυνση, όμως, των ενδοαστικών συγκρούσεων και ο Διχασμός του πολιτικού κόσμου έσπρωξε την Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης να υιοθετήσει ένα πιο ριζοσπαστικό πρόγραμμα υποχρεωτικής απαλλοτρίωσης.

Σ. Δ. Πετμεζάς, «Αγροτική οικονομία. Τα όρια του μοντέλου αγροτικής ανάπτυξης του 19ου αιώνα», στο Χ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα. Όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940,* Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2009, σ. 219.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η λύση που επελέγη ήταν η αναπαραγωγή, στη Βόρειο Ελλάδα, του νοτιοελλαδικού κοινωνικού προτύπου, το οποίο στηριζόταν στη μικρή ιδιοκτησία και την οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση. Το πρότυπο αυτό είχε αποδειχτεί αρκετά επιτυχημένο, αν όχι από οικονομική οπωσδήποτε από πολιτική άποψη, καθώς είχε συμβάλει [...] στη σταθεροποίηση της κρατικής εξουσίας και του πολιτεύματος.

Η διανομή γης ήταν το κυριότερο όπλο που διέθετε το ελληνικό κράτος προκειμένου να νομιμοποιήσει την κυριαρχία του στη Βόρειο Ελλάδα. [...]

Η αγροτική μεταρρύθμιση άρχισε τελικά να υλοποιείται από το 1923 και ύστερα [...]. Η γη που διένειμε τότε το κράτος ανήκε προηγουμένως κυρίως σε Τούρκους και Βουλγάρους που είχαν αποχωρήσει, στο πλαίσιο της ανταλλαγής των πληθυσμών, αλλά και σε έλληνες μεγαλογαιοκτήμονες.

Α. Φραγκιάδης, *Ελληνική οικονομία 19ος – 20ός αιώνας. Από τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης,* Αθήνα, Νεφέλη 2007, σσ. 130-131.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. **Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση**. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α) Απάντηση σελ. 93 σχολ. βιβλίου : «Το *κόμμα*… των Αντιβενιζελικών.»

β) Απάντηση σελ. 213-214 σχολ. βιβλίου : «Στο μεταξύ… τους επαναστάτες.»

γ) Απάντηση σελ.151-152 σχολ. βιβλίου : «Με βάση… των ανταλλαξίμων.» + [προαιρετικά] σελ. 150 σχολ. βιβλίου : «θα διευκολύνονταν… *Επιτροπή Ανταλλαγής*.»

ΘΕΜΑ Α2

α) Σωστό
β) Λάθος
γ) Λάθος
δ) Λάθος
ε) Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Απάντηση σελ. 142-143 σχολ. βιβλίου: «Η επιστροφή… δρόμο της προσφυγιάς.»

ΒΑΚΑΛΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΘΕΜΑ Β2

Απάντηση σελ. 157 σχολ. βιβλίου : «Την αστική… χρονικό διάστημα.» + προαιρετικά σελ. 157-158 σχολ.βιβλίου : «Οι περισσότεροι… λιμανιών κ.α.)»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) Απάντηση σελ.78-79 σχολ. βιβλίου : «Παρά την… το 1875.»

Κείμενο Α

- Στις 29 Ιουνίου 1874 δημοσιεύεται το άρθρο «Τις πταίει;» του Χαρίλαου Τρικούπη στην εφημερίδα «Καιροί» («Λίγες μέρες… Τις πταίει;»)
- Σε αυτό ο Τρικούπης κατηγορεί το βασιλιά Γεώργιο ως μοναδικό υπεύθυνο για την πολιτική κρίση της Ελλάδας, καθώς συγκέντρωσε στα χέρια του όλη την εξουσία, εκμεταλλευόμενος τις ασάφειες του συντάγματος του 1864 («[Σύμφωνα με… η εξουσία"».)
- Ο Τρικούπης δεν προσάπτει ευθύνες στον ελληνικό λαό, εφόσον το μόνο που θα μπορούσε να κάνει ήταν είτε να υποταχθεί στις αυθαιρεσίες του βασιλιά είτε να επαναστατήσει. Παράλληλα, θεωρεί ότι ούτε τα πολιτικά κόμματα φέρουν ευθύνη για την πολιτική κρίση, επειδή ήταν αδύναμα να αντιδράσουν στον απολυταρχικό τρόπο διακυβέρνησης που είχε υιοθετήσει ο βασιλιάς, ενώ δεν απουσίαζαν και κάποια που τον υποστήριζαν («Ο Τρικούπης… βασιλική αυταρχικότητα.»)
- Έτσι, ο Τρικούπης προτείνει ως μόνη λύση τη δημιουργία κυβερνήσεων πλειοψηφίας και τη διαμόρφωση δικομματισμού, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος της επανάστασης από μέρος του ελληνικού λαού («Η αιχμηρή… του, προοπτική.»)

β) Απάντηση σελ. 79 σχολ. βιβλίου : «Η ιδέα… πολιτικού τοπίου.»

ΒΑΚΑΛΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Κείμενο Β

- Ο βασιλιάς Γεώργιος Α' σε ομιλία του στη Βουλή δηλώνει ότι θα αναγνωρίσει απόλυτα τα άρθρα του Συντάγματος που αφορούν τα προνόμια των βουλευτών, όπως ακριβώς σεβάστηκε τα δικαιώματα του λαού σχετικά με την εκλογή τους («*Όπως πλήρης… του Έθνους*.»)
- Υποστηρίζει επίσης ότι αυτά τα προνόμια των βουλευτών έχουν άμεση σχέση με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί σε αυτούς («*Αι προνομίαι… εις αυτήν*.»)
- Τέλος, δηλώνει ότι θεωρεί απαραίτητο προσόν για ένα κόμμα να έχει τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των βουλευτών προκειμένου να σχηματίσει κυβέρνηση. Ελπίζει ότι η Βουλή θα φροντίσει για την εφαρμογή της αρχής της δεδηλωμένης, καθώς κάτι τέτοιο θα συντελούσε στην ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος

ΘΕΜΑ Δ1

α) Απάντηση σελ. 25 σχολ. βιβλίου : «Η οριστική… αυτής αρδευόμενα.» + σελ. 43-44 σχολ. βιβλίου : «Το αποφασιστικό… αγροτικό χώρο.»

Κείμενο Α

- Οι βλέψεις του Α. Κουμουνδούρου με τις μεταρρυθμίσεις του 1870-71 ήταν σε πρώτο επίπεδο οικονομικές. Αποσκοπούσε στην αύξηση των κρατικών εσόδων μέσω της απαλλοτρίωσης των εθνικών γαιών ,της ανάδειξης ιδιοκτησιών οικογενειακού χαρακτήρα και της ενδυνάμωσης της γεωργικής παραγωγής , καθώς και στην ενίσχυση του πιστωτικού και εμπορικού κλάδου της χώρας. Άμεσο επακόλουθο αυτής της τακτικής θα ήταν η ενίσχυση του δανειοδοτικού ρόλου των τραπεζικών ιδρυμάτων και των εμπόρων προς τους μικρούς παραγωγούς («*Οι λόγοι… τώρα μικροπαραγωγών*.»)
- Αναμφισβήτητα, το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Κουμουνδούρου είχε και κοινωνικό προσανατολισμό. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρήθηκε η άμβλυνση των κοινωνικών εντάσεων που δημιουργούσε η πληθώρα ακτημόνων στη χώρα και η καταπάτηση εκ μέρους μερικών ιδιοκτητών της κρατικής και

ΒΑΚΑΛΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

εκκλησιαστικής γης , ιδίως στην περιοχή της Πελοποννήσου («*Λόγοι κοινωνικοί… εθνικής γης*.»)

- Συμπερασματικά, η μεταρρυθμιστική αυτή προσπάθεια του Α. Κουμουνδούρου αποσκοπούσε στην ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας και στη διευκόλυνση εκβιομηχάνισης της χώρας («*Το όλο… στην Ελλάδα*.»)

Κείμενο Β

- Για τον Ε. Βενιζέλο η λήψη ευνοϊκών προς τους κατοίκους της υπαίθρου μέτρων ήταν ζωτικής σημασίας, αφενός γιατί οι τελευταίοι επρόκειτο να στελεχώσουν τον εθνικό στρατό και αφετέρου γιατί έπρεπε να αφομοιωθούν οι μειονότητες που ζούσαν σε νευραλγικές- συνοριακές περιοχές, όπως αυτές της Βορείου Ελλάδος («*Πρόθεση των… κατευθύνσεις*.»)

β) Απάντηση σελ. 25 σχολ. βιβλίου : «Από το… αυτής ιδιοκτησίας.» + σελ. 44-45 σχολ. βιβλίου : «Με βάση… καθεστώς μικροϊδιοκτησίας»

Κείμενο Β

- Οι πρακτικές υλοποίησης της αγροτικής μεταρρύθμισης είχαν σχεδιαστεί εξαρχής από το Βενιζέλο με κοινωνικό χαρακτήρα, καθώς προέβλεπε την εκούσια απαλλοτρίωση με ευνοϊκούς όρους («*Αρχικά, η… αργούς ρυθμούς*.»)
- Ωστόσο, η δυσμενής ιστορική συγκυρία(επικράτηση του Εθνικού Διχασμού και η επακόλουθη πόλωση στην πολιτική σκηνή της χώρας) ώθησε τον τότε Πρωθυπουργό στη λήψη δραστικότερων μέτρων, δηλαδή στην υποχρεωτική απαλλοτρίωση της γης («*Η όξυνση… υποχρεωτικής απαλλοτρίωσης*.»)

ΒΑΚΑΛΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Κείμενο Γ

- Ο Ε. Βενιζέλος προσπάθησε να προσομοιώσει τις συνθήκες της Βορείου Ελλάδος με εκείνες της Νότιας, όπου κυριαρχούσε η οικογενειακή γεωργική ιδιοκτησία, για να επέλθει περισσότερο πολιτική σταθερότητα και δευτερευόντως η οικονομική ανάκαμψη («*Η λύση… του πολιτεύματος*.»)
- Επιπρόσθετο όφελος θα ήταν η διασφάλιση της ομαλότητας στις νεοαποκτηθείσες περιοχές στο Βορρά και η εθνολογική ομογενοποίηση («*Η διανομή… Βόρειο Ελλάδα*.»)
- Ουσιαστικά , η υλοποίηση της αγροτικής μεταρρύθμισης είχε ως αφετηρία το 1923 και οι ιδιοκτησίες που αξιοποιήθηκαν για το σκοπό αυτό ανήκαν σε Τούρκους, Βούλγαρους και Έλληνες τσιφλικάδες («*Η αγροτική… έλληνες μεγαλογαιοκτήμονες*.»)

ΒΑΚΑΛΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ